

## ФУНКЦІОНУВАННЯ ТАБУЙОВАНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРАХ КУЗЬМИ СКРЯБІНА

(Скуратовська Д. В., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,  
Глазова С. М., кандидатка філологічних наук, доцентка)  
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

**Актуальність** обраної теми наукового дослідження визначається особливістю функціонування у мові табуйованої (неприпустимої) лексики, яка «межує, з одного боку, із діалектами, арго, жаргоном, сленгом, а з іншого – з літературною мовою» [4, с. 25].

**Ступінь досліджуваності проблеми.** Щодо функціонування ненормативної (табуйованої) лексики у наукових доробках лінгвістів, то цієї теми торкалися такі дослідники: С. Бузько, Н. Дзюбишина-Мельник, Н. Єльнікова, О. Зайцева, Л. Масенко, О. Остроушко, О. Сербенська, Л. Ставицька, В. Труб, Н. Шульжук та інші [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 9]. Проте це питання залишається дискусійними.

**Мета** нашої роботи полягає в дослідженні ненормативної лексики, що є широкорозповсюдженою у прозових і поетичних творах Кузьми Скрябіна.

Відповідно до мети нашого дослідження застосовувалися методи аналізу та систематизації.

**Сутність дослідження.** Однією з відмінних рис соціуму сьогодні є культура спілкування. Як би не розвивалася наука й не покращувалися умови життя, у мовленні людей різних соціальних статусів та груп присутня табуйована лексика. Факт її вживання не можна аргументувати рівнем культури, освіти чи соціальним становищем. Вона, імовірно, є результатом прояву особистості. Адже її кількість дозволяє виражати найрізноманітніші емоції, увиразнювати розповіді, ділитися враженнями. Твори Андрія Кузьменка є чудовим об'єктом для нашого дослідження.

Дослідивши твори Скрябіна, ми таку лексику спробували умовно розділити на декілька категорій за її стилістичними особливостями:

1) просторіччя та суржик: «... і я забалдів, як дитина» [8, с. 8] «По скільки дають?», «... ми збиралися *стартоннути*» [8, с. 12], «...психованими жителями» [8, с. 22];

2) соціолекти: «*Чувак, тачіла бомбова... Чувіха їде, як танкер*», «...і літав *слушок*, що мають підвезти *калісони*...» [8, с. 11], «Двері пригвоздили маленького *погранца* до стіни...» [8, с. 16], «*Панік добазарився по три ре за штуку*» [8, с. 10];

3) інвективна лексика: «... *вся холерна банда гнила на матрацах*...» [8, с. 46], «... я підмалював тачку *грубосракого німця*...» [8, с. 49], «*Та ви, засрані пшеки!*» [8, с. 22], «*Сідай за руль, чмо*» [8, с. 96], «*Ти, засранець, ка мне беггам!*» [8, с. 113], «... *придумують таку херь*» [8, с. 92], «*Ліпше вмерти в кайфі, ніж жити херово*» [8, с. 78].

В усіх різновидів нецензурної лексики є одна важлива спільна риса: потрапляючи до художніх творів, вони роблять їх реалістичними, сповненими виразності й емоційності. Завдяки їм образ автора постає для читача в ролі товариша, який не соромиться своїх слів та емоцій, не приховує правду, ділиться

найсокровеннішим. Очевидно, що саме завдяки цьому твори Андрія Кузьменка набули популярності.

**Висновки.** Отже, не можна сприймати нецензурну лексику в художніх творах як суто негативне явище, адже вона є невід'ємним елементом зображуваного реального світу.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Бузько С. А. Українсько-російський мовний суржик у текстах сучасної української прози (функціонально-стилістичний аспект). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: Проблеми граматики і лексикології української мови*. Київ, 2011. Вип. 7. С. 283–287.

2. Глазова С. М., Скуратовська Д. В. Теоретичні засади дослідження просторіччя як соціолекту ненормативної лексики. *Science and innovation of modern world. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2022. Pp. 703–710.

3. Дзюбишина-Мельник Н. Суржик і суржикізми. *Наукові записки НаУКМА : Філологічні науки*. Київ, 2010. Т. 11. С. 16–20.

4. Єльнікова Н. І. Просторічна лексика у системі сучасної української мови. Культурне розмаїття: матеріальна та нематеріальна культура різних країн світу: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 22 трав. 2019. Харків, 2019. С. 25–26.

5. Зайцева С. В., Левун Н. В. Мовні особливості української блогосфери. *Український смисл*. 2016. № 2016. С. 278–290.

6. Масенко Л. Суржик у сучасній художній літературі. *Дивослово*, 2011. № 4. С. 25–30.

7. Остроушко О. А. Суржик у духовному світі сучасних українців. *Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. пр.* Кривий Ріг. 2003. С. 79–86.

8. Скрябін К. Повне зібрання творів. Харків: Фоліо, 2019. 444 с.

9. Ставицька Л. О., Труб В. Суржик : суміш, мова, комунікація. *Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти : зб. наук. пр. / за заг. ред. Л. Ставицької*. Київ : Пульсари, 2007. С. 31–120.